

Celem projektu jest zbadanie grupy dokumentów stworzonych na przełomie XIII i XIV wieku, najczęściej występującej pod tytułem *Księga błogosławionej Anieli z Foligno* (*Liber beatae Angelae*). Aniela z Foligno (1248-1309) była jedną z największych mistyczek zachodniego chrześcijaństwa, tercjarką franciszkańską i ascetką, która żyła w Umbrii otoczona grupą franciszkańskich zakonników, jej uczniów czy też „synów”. Współpracowali oni z nią w tworzeniu *Księgi*, która opisuje jej doświadczenia mistyczne i nauczanie duchowe. *Księga* otoczona była podejrzeniami już po swoim powstaniu, podobnie jak jej główna bohaterka i współautorka, Aniela. Najprawdopodobniej związane to było z powiązaniem z dwoma heterodoksyjnymi nurtami rozwijającymi się w obrębie zakonu franciszkańskiego w tym czasie – z tak zwanym ruchem Wolnego Ducha oraz franciszkańskimi spirytuałami. Obydwa te nurty podkreślały znaczenie osobistej wolności, radykalnego doświadczenia Boga i krytkowały pośredniczącą władzę hierarchii kościelnej. Projekt będzie badał obecność zarówno idei Wolnego Ducha, jak i franciszkańskich spirytuałów w *Księdze Anieli* oraz związku między Anielą i jej kręgiem a tymi dwoma heterodoksyjnymi ruchami.

Zespół badawczy zbada problem pod różnym kątem i stosując różne podejścia metodologiczne. Planujemy transkrypcję jednego z najstarszych rękopisów *Drzewa życia* (*Arbor vitae*), dzieła jednego z najbardziej znanych spirytuałów tego czasu, Hubertyna z Casale, który był przyjacielem i uczniem Anieli, aby zbadać powiązania między tym dziełem a *Księgą Anieli*. Zamierzamy też zbadać jej powiązania z istniejącymi w Umbrii grupami franciszkanów, zarówno związanymi z Wolnym Duchem, jak i spirytuałami. Planujemy też przestudiować związki *Księgi* ze wschodnią tradycją monastyczną, zdając sobie sprawę, że niektórzy z ważnych spirytuałów podróżowali na Wschód i znali grekę. Innym aspektem projektu będzie filozoficzne i psychologiczne zbadanie doświadczenia mistycznego opisanego w *Księdze*.

Powodem podjęcia tej tematyki jest fakt, że *Księga Anieli* nie została dogłębnie przestudiowana pod kątem jej relacji z ruchem Wolnego Ducha i franciszkańskimi spirytuałami, choć rośnie zainteresowanie tym dziełem oraz franciszkańskimi ruchami heterodoksyjnymi w XIII i XIV wieku. Projekt wpisze się w szersze badania nad tą tematyką, prowadzone w Europie, zwłaszcza zaś we Francji i Włoszech, ostatnimi laty. Publikacje wyników badań przyczynią się do pełniejszego zrozumienia zarówno *Księgi Anieli z Foligno*, jak i szerszego franciszkańskiego środowiska jej czasów.